

TEMATSKO PLANIRANJE I PROJEKTI U RADU S PREDŠKOLSKOM DJECOM

Novija istraživanja **Fortsona** i **Reiffa** pokazuju da djeca uvijek uče nove stvari zbog "ogromne sposobnosti mozga da istovremeno preradi veliku količinu informacija, osjetilne podražaje i svjesnost". Razvoj mozga ovisi o utjecajima okoline. Bogato okruženje koje osigurava različita i složena iskustva "pogoduje mentalnoj agilnosti".

Restak (1984) tvrdi da se: "tijekom života, sinaptička organizacija mozga može mijenjati pod utjecajem okruženja". Materijali i aktivnosti, koji su različiti, obilni i koji potiču kreativnost, poboljšavaju integrirano učenje. Odgajatelji koji pomažu djeci da povezuju svoje spoznaje kroz projekte i teme osobno su se uvjerali u visoku motivaciju djece i bolje rezultate učenja. **Reiff** i **Jackson** ističu da "udruživanje sadržaja iz različitih izvora, predstavljanje sadržaja kroz različite tipove iskustava i poticanje djece da reagiraju na različite načine stvara uzbudjenje i angažiranost."

Program Korak po korak uveo je CENTRE AKTIVNOSTI u sobu dnevnog boravka koji se mogu dopunjavati i mijenjati prema djetetovim individualnim sposobnostima i interesima. Odgajateljski tim ili djeca mogu razradivati pojedinačne teme i udruživati ih u projekte. Teme se trebaju zasnivati na jakom interesu jednog djeteta ili grupe djece. Ukoliko dijete nastavi ispoljavati radoznalost o određenoj temi, na toj će se temi zasnovati, razviti i širiti projekt.

Odgajatelji sami mogu inicirati teme ili projekte, no oni neće biti učinkoviti ukoliko ih djeca ne smatraju izazovnim. Drugim riječima, djeca će biti motivirana na istraživanje teme samo ako su njihova pitanja osnova takvog istraživanja.

KAKO RAZVITI PROJEKT

Teme za projekt se mogu uzeti iz različitih izvora; no, samo tema zasnovana na dječjem interesu jamči motivaciju i uspješno učenje. Odgajatelj koji sluša što djeca govore i postavlja pitanja o stvarima koje ih zanimaju doći će do obilja ideja za svoje tematske studije. Je li neki nedavni događaj u vrtiću ili zajednici možda zaokupio interes djece u grupi? Je li netko dobio brata ili sestru? Dolazi li cirkus u grad? Ukoliko se nešto kao što je cirkus zaista događa u gradu, djeca bi mogla napraviti projekt na temu cirkusa. Tema cirkusa može se kao grupni projekt razvijati mjesec i više dana. Trajanje projekta ovisi o interesu većine djece, ato procjenjuje odgajatelj.

Koristan način za planiranje i razvijanje projekta je upotreba Z - Ž - N modela, kojim se postavljaju tri pitanja:

ŠTO ZNAM?/ŠTO ŽELIM ZNATI?/ŠTO SAM NAUČIO?

Odgajatelj prvo započne diskusiju u kojoj od djece traži da mu kažu što znaju o određenoj temi. Ukoliko se radi, recimo, o cirkusu, odgajatelj će pitati: *Što znate o cirkusu?* ili *Recite mi nešto što znate o cirkusu.*

Kad djeca počnu reagirati, odgajatelj njihove odgovore zapisuje na veliki papir, da bi ih svi mogli vidjeti. Važno je napisati djetetovo ime uz komentar i važno je uključiti komentare **sve** djece.

Sljedeće je pitanje: *Što biste željeli znati o cirkusu?* I opet, dječji će odgovori biti zapisivani. No, ovoga će puta odgovori na to pitanje postati sadržaj tematskog projekta. Sva pitanja su na popisu, bez obzira bila ona suvisla i logična, ili ne. Nakon toga odgajatelj pita: *Kako ćemo i gdje pronaći odgovore na sva naša pitanja?*

To može rezultirati sljedećim odgovorima:

- gledanje u knjige
- pitanje za roditelje
- eksperimentiranje
- posjećivanje određenog mjesta
- konstruiranje objekta ili opisanje događaja.

Nakon toga, odgajatelj će djetetove prijedloge organizirati u

jedan logični odgajateljski plan. Aktivnosti mogu uključivati:

- Čitanje priče o cirkusu.
- Posjet knjižnici i posuđivanje knjiga o cirkusu.
- Poziv stručnjaku za to područje (pantomimičar, klaun, dresser životinja) da dođe u SDB i podijeli svoje talente s djecom.

Kod planiranja odgajatelji mogu koristiti liste za planiranje projekta. One se mogu upotrijebiti za bilježenje plana, primjenu i rezultate projekta. Ona omogućava evidentiranje i dokumentiranje projekata na profesionalan način, tako da se ideje mogu prosljediti drugima i koristiti u daljnjem radu.

ŠTO TREBA UZETI U OBZIR PRILIKOM PLANIRANJA? RAZVOJ DJETETA

Jedan od mogućih izvora ideja za planiranje aktivnosti i za njihovo razvijanje leži u odgajateljevom stručnosti u pogledu djece. Odgajatelj mora dobro poznavati dobne karakteristike djece, kao i njihove individualne sposobnosti.

- Dječji cirkus. Male grupe djece odabiru određene uloge pa postaju klaunovi, životinje, zongleri ili akrobati. Treća komponenta Z-Ž-N modela uključuje pitanje: *Što smo naučili?* To će pomoći odgajatelju da ocijeni dječje učenje. Ocjena projekta je ključna stvar za aktivno učenje. Analiza različitih aktivnosti pomoći će uspješnosti kasnijih projekata. Odgovaranje na pitanja kao što su: *Koji su dijelovi projekta bili uspješni? Što bi sljedeći puta trebalo promijeniti? Koje su nove informacije djece naučila? Što nije bilo dobro i zašto?*

Zatim će odgajatelj zajedno s djecom ocijeniti projekt kao cjelinu. Neka djeca razmisle o svim aktivnostima vezanima uz cirkus koje su radili. Obratite im pozornost na listu koja je sastavljena na početku projekta i u kojoj su djeca izrazila svoje želje glede cirkusa. Ponovite svako pitanje i neka djeca naizmjenice odgovaraju. Kroz diskusiju objasnite svako moguće pogrešno razumijevanje ili pogrešnu informaciju. Mogli biste ih pitati:

- *Tko je naučio nešto novo?*
- *Što ste naučili, a da to niste prije znali?*
- *Jeste li naučili nešto o cirkusu što vas je iznenadilo?*
- *Koja vam je aktivnost bila najdraža?*
- *Što bismo trebali promijeniti sljedećega puta kad budemo radili projekt?*

Proces ostvarenja projekta treba biti dokumentiran stvaranjem zajedničke knjige. Djeca mogu opisati i nacrtati svaki korak projekta. Uživat će kad budu pregledavala knjigu, naročito kad budu vidjela vlastite slike i crteže.

Na osnovi ocjenjivanja, aktivnosti se mogu poboljšati i proširiti. Evo nekoliko prijedloga:

- Modificiranje aktivnosti u svrhu njezinog poboljšanja
- Ideje za individualizaciju
- Način da se uključe i djeca sa specijalnim potrebama
- Srodne teme koje bi se mogle istraživati.

VELIČINE SKUPINA

Drugi čimbenik koji utječe na planiranje je skupina djece. Svaka je skupina jedinstvena. Skupina djece zajedno s odgajateljem tvori malu zajednicu koja ima vlastitu kulturu. Ideje odgajateljskog plana i programa i njihova prezentacija moraju odgovarati toj skupini; što

je zanimljivo jednoj grupi djece neće biti drugoj. Jedan je odgajatelj razvio dvotjedni projekt na temu pauka, nakon što je uočio veliki interes svoje skupine za pauka kojeg su djeca našla ispred vrtića. Drugi je odgajatelj isplanirao temu medvjeda kad je uočio da su njegova djeca fascinirana likom medvjeda iz knjige. Treći je odgajatelj isplanirao temu o rađanju djece, kad je primijetio da su tri mame trudne, a da je četvrta mama upravo rodila. U jednoj skupini razvila se tema hospitalizacije, budući da je dvoje djece imalo zakazani termin za operaciju. I ribolov je postao tema jednoj grupi čiji je odgajatelj primijetio da djeca pokazuju uzbuđenje kad za vrijeme šetnji uz rijeku vide ribiće. Nakon požara u susjedstvu, jedna je od tema postala i borba protiv vatre.

INDIVIDUALIZACIJA

Promatranjem djece i razgovarajući s njihovim obiteljima, odgajatelj upoznaje sposobnosti, potrebe i interese svakog djeteta. Na osnovi tog znanja, oni formuliraju ciljeve učenja za svako pojedino dijete. Za jedno će dijete ciljevi biti da sudjeluje u različitim aktivnostima u grupi i da nauči pregovarati s ostalom djecom, čekajući svoj red. Za neko drugo dijete cilj će biti brojiti do deset i više doprinijeti diskusijama za vrijeme obroka i aktivnostima u malim grupama. Prilikom određivanja ciljeva u obzir treba uzeti društveno, emocionalno, spoznajno, jezično područje, zdravstvene navike i ostala područja razvoja.

Strategije su specifične metode kojima se pomaže djeci da postignu svoje ciljeve. One se osnivaju na dječjim interesima, sposobnostima, stilu učenja i osobnosti. Bilo bi dobro za svaki od ciljeva razviti nekoliko različitih strategija. Strategije koje pomažu samostalnom djetetu da nauči brojiti do deset mogu uključivati situacije da dijete broji kad se igra samo, za vrijeme određene aktivnosti ili za vrijeme pospremanja. Strategije koje društvenom djetetu pomažu da broji do deset mogu uključivati aktivnosti u malim grupama, kao što je brojenje s odgajateljom ili vršnjakom koji to može, zadatak da dijete u paru s nekim drugim zbroji tanjure na stolu i interaktivno brojenje u igri s drugom djecom.

Fotografije: CPO KVARNER, Rijeka

LISTA ZA PLANIRANJE TEMATSKOG PROJEKTA

1. Tema i podrijetlo teme:

2. Aktivnosti koje se, vezano uz temu, mogu razviti i odgovarajući pojmovi koje valja istražiti:

3. Potrebni materijali.:

4. Aktivnost uvedite postavljajući sljedeća pitanja:

Što znaš o _____?

(Otkrivite usvojeno znanje.)

Što želiš znati o _____?

(Sadržaji koji se trebaju usvojiti.)

Kako ćemo saznati nešto o _____?

(Plan za učenje.)

5. Ocjenjivanje: Što smo naučili?

(S gledišta djeteta i s gledišta odgajatelja.)

6. Prijedlozi za poboljšanje i proširenje projekta uključuju:

- ideje za individualizaciju
- srodne teme za istraživanje
- modificiranje aktivnosti da bi postala još bolja
- stvari koje treba ispustiti ili dodati.

DOKUMENTIRANJE I PRAĆENJE INDIVIDUALNOG NAPRETKA

Odgajateljevo promatranje i bilježenje je najvažniji čimbenik dobrog planiranja. Promatranje treba biti trajna aktivnost, tako da se, kad se zadovolji jedan cilj, može postaviti novi. Kad se rade izvedbeni planovi, korisno je imati popis sve djece u skupini i ciljeva, odnosno strategija, za svako dijete. Izvedbeni plan treba sadržavati kratku informaciju o svakom djetetu koje će sudjelovati u individualiziranoj aktivnosti: njihova imena (simboli, inicijali); kako i kada će im se aktivnost predstaviti (strategije). Kod planiranja projekta dobro je primijeniti mrežno planiranje.

PRIMJER MREŽNOG PLANIRANJA

